

DET DANSKE
SPROG- OG
LITTERATURSELSKAB

Aarhus Universitetsforlag

AARHUS UNIVERSITY PRESS

ISBN 978 87 7184 164 0
380 sider, hardback
Pris: 399,95 kr.
Udkommer den 5. november 2021

PRESSEKONTAKT

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Ledende redaktør:

Ebba Hjorth

Tlf.: 60 80 20 35

Mail: eh@dsl.dk

Direktør:

Karen Skovgaard-Petersen

Tlf.: 29 62 46 95

Mail: ksp@dsl.dk

Værket er finansieret af Carlsbergfondet

Pressemeddelelse

“Den ene Dag spiser vi en Tyrk, den anden Dag en Russer”

Bind 5 i serien *Dansk Sproghistorie* 1-6 med titlen *Dansk i samspil* udkommer den 5. november.

Redaktion: Ebba Hjorth, Henrik Galberg Jacobsen, Bent Jørgensen, Birgitte Jacobsen, Merete Korvenius Jørgensen og Laurids Kristian Fahl

Citatet i titlen er fra Henrik Cavlings 2-bindsværk *Fra Amerika* (1897), men det betyder ikke at den kendte journalist i virkeligheden var kanibal. Citatet er en beskrivelse af det sprog der mødte ham blandt danske udvandrere i USA, og illustrerer hvordan deres danske sprog blev påvirket af det omgivne sprog: *Tyrk* af *turkey* ('kalkun') og *Russer* af *rooster* ('hane').

Femte bind af *Dansk Sproghistorie* har fået titlen *Dansk i samspil* og kortlægger gennem de i alt 25 kapitler og de mange illustrationer den indflydelse dansk gennem tiden har haft uden for Danmark, og beskriver hvordan andre sprog har påvirket dansk inden for landets grænser.

Bindet er inddelt i to dele: “Dansk i verden” og “Andre sprog i Danmark”. Første del beskriver den status dansk har haft uden for det egentlige Danmark, og den indflydelse dansk har og har haft på de lokale sprog i de lande som gennem historien har været en del af Danmark. Også de danske udvandreres brug af modersmålet i de nye hjemlande behandles, ligesom dansk i EU såvel som den internordiske sprogforståelse i dag tematiseres. Anden del omhandler de sprog som ud over dansk har været talt og haft indflydelse i Danmark. Tidlige eksempler er *latin*, *tysk*, *fransk*, *romani* og *jiddish*, mens man blandt de nyere indvandrersprog fx finder *serbokroatisk*, *tyrkisk*, *kurdisk*, *urdu* og *arabisk*. Politisk, økonomisk og kulturelt samarbejde har ligeledes medført brug af andre sprog som *russisk* og især *engelsk*, men også de øvrige nordiske sprog og grønlandsk høres i Danmark.

Med tiden kom der grønlandske låneord ind i dansk, som fx *kajak* og *anorak*, ord der bruges endnu. Andre grønlandske ord kom ind for en kortere periode: Med den danske opera *Kaddara. Folkelivsbilleder fra Grønland*, der havde premiere i 1921, blev *Kaddara* – navnet på operaens unge kvindelige hovedperson – kendt. Fabrikken Kronborg Fløde-Is i Helsingør gjorde den grønlandske *Kaddara*-pige til sit bomærke, som det ses på iskiosken på den københavnske Valby Langgade. *Kaddara* er en fordanskning af det grønlandske pigenavn *Kattaaraq*, som er en afledning af *Kattak*, den grønlandske udgave af navnet *Katrine*. *Kattaaraq* betyder 'lille Kattak'.

Om Dansk Sproghistorie 1-6

Dansk Sproghistorie 1-6 har flere end 80 eksperter som forfattere. Det er den første samlede beskrivelse af dansk siden 1968 – og den mest ambitiøse.

Bind 1 af *Dansk Sproghistorie, Dansk tager form*, udkom i november 2016. Her kan man blandt meget andet læse om hvordan dansk blev dansk, og om forskellige måder at beskrive sprog og skrive sproghistorie på. Man kan også få indblik i de mange forskellige slags skrifter vi har brugt og bruger i Danmark (fx runer, krøllede bogstaver, skriveskrifter og skrifter i elektroniske medier).

Bind 2, *Ord for ord for ord*, udkom i juni 2018. Bindet beskriver bl.a. hvordan de skrevne ord gennem historien har været stavet, og hvilke lyde der har været brugt i udtalen af dansk. Der fortælles om arveord, låneord og fremmedord og om hvordan nye ord før og nu dannes ved sammensætning og afledning. Og så præsenteres også det særlige ordforråd i fagsprog, slang og sted- og personnavne.

Bind 3, *Bøjning og bygning*, udkom i august 2019. Bindet rummer dels beskrivelse af udviklingen og forenklingen i tidens løb af ordenes *bøjning*, dels ordenes forskellige roller i opbygningen af sætninger (*syntaks*). Desuden fortælles *dialekternes* og *sociolekternes* historie, særtræk og udvikling i særskilte kapitler.

Bind 4, *Dansk i brug*, udkom i marts 2020. Gennem de i alt 16 kapitler og bindets mange illustrationer vises hvordan almensproget gennem tiden er blevet påvirket af forskellige sproglige genrer – fra middelalderens første lovttekster over 1700-tallets aviser på vers til nutidens sprog på de sociale medier.

I bind 6, *Forfatternes dansk*, som udkommer i foråret 2022, er hovedtemaet indflydelsen på sproget fra markante danske forfatters værker og fra oversættelser til dansk af klassisk litteratur.

På *Dansk Sproghistories* hjemmeside, danskspoghistorie.dk, kan man finde oplysninger der supplerer den trykte bog. Ud over skriftligt materiale kan man her høre lydfiler med talt sprog, fx skuespillerinden Louise Phisters oplæsning fra 1904 af et par Holberg-monologer, og se billeder og relevante filmklip som fx Agnieszka, Claudia og Daisuke, der hver især fortæller hvorfor de har valgt at studere dansk på universitetet i hhv. Gdansk, Edinburgh og Osaka.

Om Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL) udgiver og dokumenterer dansk sprog og litteratur fra de ældste tider til i dag – i bogform og på nettet. Læs mere på dsl.dk.